

Огляд викопних крейдових таксонів родин Rhachiberothidae та Babinskaiidae (Neuroptera), що зберігаються у колекції Державного природознавчого музею Штутгарта

Середюк Г.В.

Державний природознавчий музей НАН України, м. Львів, Україна

Мезозой – ключовий період в еволюції більшості сучасних груп комах. Ескалація покритонасінних у юрі та крейді мала наслідком глобальну зміну та диверсифікацію наземної біоти, включно з різноманітними групами членистоногих. Сітчастокрилі, протягом цього періоду, відзначаються різноманітністю таксонів та широкою представленістю відносно добре збережених викопних форм у відкладах Старого і Нового Світу, та Азії. Найдавніші сітчастокрилі відомі з нижнього перму, але до середини тріасу вони були морфологічно порівняно одноманітними. Диверсифікація сітчастокрилих розпочалася в верхньому тріасі, але найбільш інтенсивно вона відбувалася у юрі та першій половині крейди. За результатами опрацювання викопного матеріалу описано сітчастокрилих із 11 вимерлих родин, які існували в пермі та протягом усього мезозою.

Нами опрацьовано колекцію викопних сітчастокрилих (Neuroptera), що зберігається у Державному природознавчому музеї Штутгарта. Досліджено 14 скам'янілостей та 17 бурштинів із сітчастокрилими з Бразилії; вісім бурштинів із Бірми, шість екземплярів із балтійського бурштину та сім із домініканського. Також було визначено представників сітчастокрилих та виокремлено потенційно нові для науки види з родин Babinskaiidae та Rhachiberothidae. Розпочато роботу з опису нового виду з роду *Rahnchibrocra* (Rhachiberothidae).

Rhachiberothidae – невелика родина викопних Neuroptera, яка налічує 13 видів, що дійшли до нас за представниками трьох родів. Також ця родина включає 17 вимерлих таксонів у двох підродинах (Aspöck & Mensell, 1994; Макаркін, 2015a; Nakamine & Yamamoto, 2018; Oswald, 2019). Слід зазначити, що поширення сучасних рахіберотидів обмежене Африкою на південь від Сахари, зі знахідками з Ефіопії, Зімбабве, Анголи, Намібії та Південної Африки (Aspöck & Aspöck, 1997). Було показано, що їх відносно багато у різних крейдових родовищах бурштину в Північній півкулі. Водночас філогенетичні зв'язки в середині родини залишаються нез'ясованими (Aspöck & Mansell, 1994).

Myrmeleontoidea включають чотири нині існуючих родини та три вимерлі (Babinskaiidae, Palaeoleontidae та Araripeneuridae). Встановлено, що надродина диверсифікувала протягом ранньої крейди (Carpenter, 1929; Makarkin, 2013). Проте еволюційні процеси, що відбувались протягом цього періоду все ще погано досліджені.

Babinskaiidae – невелика за об'ємом родина, котра включає дев'ять описаних видів із семи родів (одинадцять описаних екземплярів з крейди Бразилії та з Сибіру (Martins-Neto and Vulcano, 1989a, б; Пономаренко, 1992; Martins-Neto, 1994, 1997, 1998; Макаркін, 2016б; Lu та ін., 2017). Нещодавно, Babinskaiidae виявлено в бірманському бурштині (Makarkin, 2016b; Lu et al., 2017). Здійснено таксономічну ревізію викопних родів та видів Rhachiberothidae та Babinskaiidae. Встановлено морфологічні ознаки ключові для опису різноманіття Neuroptera мезозою та опрацьовано колекцію крейдового бірманського бурштину (північ М'янми), та Формації Крато в Бразилії, отримано детальні зображення морфологічних структур тих екземплярів, що мають виразну систематичну цінність.